

**RAPPORT
VAN DE
COMMISSIE VOOR
CONTACT EN SAMENSPREKING
MET ANDERE KERKEN**

DEEL: BINNENLAND

**AAN DE
LANDELIJKE VERGADERING VAN LELYSTAD 2004**

INHOUD:

	Pag.
1. Algemeen	2
2. Plaatselijke samenwerking	5
3. Regionale bezinning	8
4. Contact met de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt)	17
5. Contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken	28
6. Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte	29
7. Contacten met een aantal van de Gereformeerde Kerken in Nederland	30
8. Internet	32
9. Algemene evaluatie	33

1. ALGEMEEN:

1.1 Samenstelling van de commissie

De commissie bestaat uit 10 leden. De taakverdeling is als volgt:

voorzitter	ds. W. Smouter
alg.secretaris	ds. P.J.H. Krol
notulist/penningmeester	ds. G.J. Zwarts
leden sectie buitenland	A.P. de Boer (voorzitter)
	drs. A. Boshuizen (secretaris)
	ds. P. Busstra
	prof.dr. H.G. Geertsema
	ds. J. Horsman
	dr. S. Huizinga
afgev. Samenwerkingsoverleg	ds. C.T. de Groot
	ds. G.J. Zwarts (secundus)
afgev. COGG	ds. P. Busstra
	ds. C.T. de Groot

De vorige LV heeft besloten dat elke LV de helft van onze commissie aftredend is. Deze keer gaat het om: prof.dr. H.G. Geertsema, ds. C.T. de Groot, dr. S. Huizinga, ds. P.J.H. Krol, ds. W. Smouter. Geertsema, Krol en Smouter hebben te kennen gegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. De Groot en Huizinga zijn wel beschikbaar voor herbenoeming. **Wij stellen u voor tot hun herbenoeming te besluiten.** Drs. A. Boshuizen en ds. G.J. Zwarts hebben te kennen gegeven hun lidmaatschap van de commissie om persoonlijke redenen nu te willen beëindigen en de termijn waarvoor zij benoemd zijn (tot de LV van 2007) dus niet uit te dienen.

Dat betekent dat er in onze commissie vijf vacatures zijn. **Wij zullen u de komende tijd dienen met een voorstel voor de benoeming van nieuwe commissieleden.**

1.2 Besluit en opdracht van de LV Amersfoort 2001

De LV Amersfoort heeft het volgende besluit genomen inzake de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt):

"De Landelijke Vergadering heeft kennis genomen van het rapport van de Commissie voor Contact en Samenspreking over de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken (verder: CGK) en de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (verder: GKV).

Bij de bespreking was wat de CGK betreft ook de brief van de Generale Synode van Haarlem-Noord 1998 ter tafel, gedateerd 12 januari 1999, met als bijlage de besluiten ter zake van diezelfde Synode. Ter vergadering werd de toespraak van dr. J.W. Maris gehoord, die als voorzitter van Deputaten Eenheid Gereformeerde belijders sprak.

Bij de bespreking was wat de GKV betreft ook de brief van de Generale Synode van Leusden 1999 ter tafel, gedateerd 8 oktober 1999, met als bijlage de besluiten ter zake van diezelfde Synode. Ter vergadering werd de toespraak van ds. M.H. Sliggers gehoord, die als voorzitter van Deputaten Kerkelijke Eenheid sprak.

A. Overwegingen:

1. *We constateren met verdriet, dat de CGK synode een voorlopig einde heeft gemaakt aan de besprekingen, gericht op eenheid en dat de GKV synode geen basis zag om*

terug te komen op het besluit van haar voorganger, de verkennende contacten met onze kerken te beëindigen.

2. *Kennelijk hebben beide zusterkerken de onomwonden uitspraak van de LV Doorn 1998 over de schriftuurlijke en confessionele basis waarop onze kerken aanspreekbaar zijn, niet als gemeenschappelijke basis opgevat.*
3. *We noteren daarbij wel, dat de bezwaren zich gelukkig niet zozeer richten op de leer in onze kerken, maar vooral op de orde waarin eventuele problemen kerkelijk worden behandeld en met name op het feit, dat ons ondertekeningsformulier niet in alle kerken en regio's optimaal functioneert.*
4. *We erkennen, dat dit laatste een vreemde indruk maakt. Toch betekent dit niet, dat kerken die het betreffende formulier niet gebruiken, hun ambtsdragers niet aan de belijdenis binden. Artikel 17 van het AKS spreekt daarover duidelijke taal. En ook de enkele kerken die het AKS niet aanvaardden, hebben hun instemming betuigd met de Preambule, waarin we uitspreken dat we in het belijden van de waarheid van de Heilige Schrift, zoals in de drie Formulieren van Enigheid is uitgedrukt, onze eenheid en de grond van ons samengaan vinden.*
5. *Enerzijds hechten we aan onze onbekrompen en op vertrouwen gebaseerde omgang met ons gereformeerde erfgoed, zeker in een tijd als de onze die erom vraagt dat we ons de leer van de Schrift opnieuw toeëigenen. Anderzijds willen we de oprechte en gezamenlijke zorg van onze beide zusterkerken niet negeren. Daarom willen we een weg zoeken om de bezinning hierop te bevorderen.*
6. *Wat de CGK betreft overwegen we nog het volgende:*
 - a. *we vinden het bemoedigend, dat de gesprekken op landelijk vlak niet geheel zijn afgebroken, maar zonder de klem van op handen zijnde eenheid in goede harmonie konden verlopen.*
 - b. *we verheugen ons erover, dat in de gesprekken is gebleken, dat het de plaatselijke kerken die wel samenwerken niet moeilijk gemaakt wordt.*
 - c. *het lijkt ons het overwegen waard om in te gaan op het door dr. Maris geuite voorstel om terzake van de toe-eigening des heils aansluiting te zoeken bij de overeenstemming die met de GKV is bereikt.*
7. *Wat de GKV betreft overwegen we nog het volgende:*
 - a. *we zijn verheugd, dat de Synode ondanks het niet aangaan van op eenheid gerichte samenspreking, toch ruimte gemaakt heeft voor verder gaande contacten op plaatselijk vlak.*
 - b. *we vinden het bemoedigend, dat de gesprekken op landelijk vlak niet geheel zijn afgebroken, maar zelfs tot goede en inhoudelijke contacten hebben geleid, waarin veel wederzijdse overeenstemming werd bereikt.*

B. Op basis van deze overwegingen spreekt de vergadering uit:

1. *dat zij er met verdriet in berust, dat de CGK en de GKV op dit moment geen basis zien voor gesprekken met ons, gericht op kerkelijke eenheid*
2. *dat de eenheid met beide zusterkerken in het gemeenschappelijk belijden niettemin in onze ogen vraagt om een uitdrukking daarvan in meer kerkelijke eenheid*
3. *dat we de zorg van beide zusterkerken over de manier waarop de eenheid in de leer bij ons bewaard wordt, serieus nemen en de bezinning daarop willen stimuleren*
4. *dat zij de plaatselijke kerken oproept om op de weg van goede christelijke oecumene verder te gaan, om zo te komen tot nauwere samenwerking, wederzijdse erkenning en waar mogelijk kerkelijke eenheid*
5. *dat enige vorm van landelijk contact op deputaten/commissie-niveau daarbij wenselijk is*

C. De vergadering draagt de commissie op:

1. *de kerken te blijven representeren in het contact met de CGK en de GKV en daarbij te spreken over zaken van gemeenschappelijk belang*
2. *de relevante besluiten van deze Landelijke Vergadering aan beider Deputaten toe te lichten en desgewenst daarover te spreken*
3. *te onderzoeken of het mogelijk is om in het contact met de CGK terzake van de toe-eigening des heils aansluiting te zoeken bij de overeenstemming die met de GKV is bereikt*
4. *een gesprek aan te gaan met de kerken in regionaal verband, ter bezinning op de omgang met Gods Woord en de belijdenis en daarover aan de volgende LV te rapporteren. Daarbij komt in elk geval aan de orde*
 - a. *of de kerken iets herkennen van de zorg die onze zusterkerken uiten*
 - b. *hoe de kerken elkaar kunnen dienen bij het uitdragen van het evangelie, trouw aan de boodschap en verstaanbaar in eigen tijd en cultuur*
 - c. *hoe de kerken, op een wijze die bij onze kerken past, kunnen zorgdragen voor de benodigde eenheid in de leer*
 - d. *hoe de eenheid met beide zusterkerken, voor zover plaatselijk beleefd, ook op landelijk vlak kan worden bevorderd*
5. *aan deputaten van de beide zusterkerken zo goed mogelijk duidelijk te maken hoe de NGK, met andere gebruiken maar hetzelfde doel, proberen om kerk te zijn op de basis van Gods Woord in overeenstemming met het belijden der kerk*
6. *de plaatselijke kerken op hun verzoek te adviseren en te ondersteunen bij het realiseren resp. uitbouwen van samenwerking op plaatselijk niveau*
7. *wat de CGK betreft, de reeds volledig gefedereerde gemeenten desgevraagd te dienen met advies."*

1.3 Vergaderingen

De plenaire commissie heeft sinds de vorige rapportage 6 keer vergaderd. Tussentijds hebben we regelmatig contact met elkaar via onze e-mailgroep. Veel tijd is gaan zitten in de voorbereiding en het bijwonen van de regionale vergaderingen (zie hoofdstuk 3).

Op 18 oktober 2002 hebben we, in aansluiting bij Deputaten Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt), een brief aan alle kerken gestuurd met de oproep om de zondag na Hervormingsdag (zondag 3 november 2002) de kerkelijke eenheid in gebed aan de Here voor te leggen.

2. PLAATSELIJKE SAMENWERKING

2.1 Met de CGK

Het aantal samenwerkingsgemeenten, waarin de plaatselijke NGK volledig is geïntegreerd met de CGK, nam in de verslagperiode met twee toe tot in totaal negen. In Lisse vond deze integratie plaats op 1 november 2001, in Hengelo op 1 januari 2003. In beide gevallen was sprake van een kleine NGK en een veel grotere CGK die elkaar vonden.

Daarnaast werden in twee gevallen forse stappen gezet in de richting van integratie. Op 1 januari 2003 kwam er een federatie tot stand van de NGK in Haren en de CGK van Groningen. De NGK fungeert als derde wijkgemeente van de CGK/NGK. Alle diensten in Haren worden gezamenlijk gehouden: 's morgens onder verantwoordelijkheid van de NGK, 's middags onder verantwoordelijkheid van de CGK. Verder werd in Zoetermeer een stappenplan vastgesteld dat moet leiden tot een federatie van de NGK en de CGK. De catechisaties zijn al geïntegreerd en alle middagdiensten worden gemeenschappelijk gehouden. Vermeldenswaard is dat beide kerken in Zoetermeer ook nauwe banden hebben met de GKV: tussen CGK en GKV is er sprake van kanselruil (ook in de gezamenlijke CGK-NGK-middagdiensten), terwijl ook de relatie GKV-NGK vanuit de uitgesproken wederzijdse herkenning als gemeenten van Jezus Christus steeds intensiever wordt. Ook de CGK van Den Haag-Zuid en de NGK van 's-Gravenhage bevinden zich in een proces van integratie.

Ook het aantal gevallen waarin sprake is van samenwerking tussen NGK en CGK – in de vorm van gezamenlijke kerkdiensten, kanselruil of andere uitingen van een beleden eenheid in Jezus Christus – groeit. De kerkenraden van CGK en NGK in Amersfoort vonden elkaar begin 2003 in de wederzijdse herkenning en erkenning als kerk van Jezus Christus. Ze besloten om op termijn te komen tot gemeenschappelijke gemeentestichting in de nieuwbouwwijk Vathorst. In Leidsche Rijn startten de NGK Utrecht en de CGK Utrecht-Centrum en CGK Maarssen een gezamenlijk missionair project dat eveneens moet leiden tot kerkstichting. In Apeldoorn ontwikkelden CGK en NGK plannen voor een gezamenlijke evangelisatiepost in de nieuwbouwwijk De Maat. Vermeldenswaard is ook de ontwikkeling in Amsterdam en omgeving. Daar vonden negen kerken (2 CGK, 3 NGK, 2 GKV en 2 NH/GB) elkaar in een missionair project: 'Amsterdam in beweging voor Jezus Christus'. Begin 2003 betuigden de negen kerkenraden hun instemming met het gelijknamige visiedocument. Ze spreken daarin uit zich te willen inzetten voor een beweging van christelijke gemeenten die groeien, die zich vermenigvuldigen en die dienstbaar zijn aan de stad. Deze naar buiten gerichte beweging leidt er ook toe dat de betrokken kerken dingen samen gaan doen. Zo hebben de CGK, NGK en GKV van Amsterdam en Amstelveen in 2002 hun catechisaties volledig geïntegreerd. In Zwolle ontmoetten meer dan 1500 leden van CGK en NGK elkaar eind 2002 in een gemeenschappelijke kerkdienst in een evenementenhal. Sinds enige tijd participeren beide NGK-gemeenten van Zwolle in het Ichthusoverleg tussen CGK en GKV.

2.2 Met de GKV

De contacten op lokaal niveau tussen NGK-gemeenten en GKV-gemeenten zijn in de verslagperiode in aantal en intensiteit toegenomen. Van verkennende contacten is – naast de gemeenten die in vorige rapporten werden genoemd - inmiddels ook sprake in Almkerk-Werkendam, Doetinchem, Doorn/Driebergen, Ede, Hattum, Katwijk, Neede, Vlaarding en Wageningen. Soms beperken deze contacten zich tot het kerkenraadsniveau, soms ook is er sprake van gezamenlijke gemeenteavonden.

In enkele plaatsen waar het contact tussen NGK en GKV al eerder van de grond was gekomen, werden nieuwe stappen gezet. In Zaandam leidden deze eind 2002 tot gemeenschappelijke kerkdiensten van GKV en NGK (voor het eerst in 35 jaar) en tot een beleidsplan, gericht op volledige eenwording op de langere termijn. In Deventer kwam het in 2003 tot kanselruil tussen GKV en NGK: voor het eerst na de breuk van 1967 en volgende jaren bediende een Nederlands Gereformeerd predikant, ds. G.J. Lakerveld, het Woord op een GKV-kansel. In beide gevallen was sprake van groen licht van de kant van de GKV-classes, gegeven voordat de GS van Zuidhorn eind 2002 de mogelijkheid van plaatselijke kanselruil en Avondmaalsviering tussen GKV en NGK schraptte. In andere gevallen, bijv. in Amersfoort en Urk, viel dit synodebesluit, voordat er sprake kon zijn van classicale goedkeuring van vergelijkbare plannen.

Hierboven maakten we al melding van de groeiende samenwerking tussen NGK en GKV in groot-Amsterdam; die samenwerking is temeer opmerkelijk, waar juist in Amsterdam en Amstelveen de kerkelijke strijd in de jaren rond de breuk van 1967 heftig was en diepe sporen heeft getrokken. Dat juist daar het proces van heling van de breuk in volle gang is, kan niet anders dan als een werk van Gods hand gezien worden.

Dat geldt ook voor de zich verdiepende relatie tussen de NGK Rijsbergen en de GKV Breda; gezien de gebeurtenissen die zich in de jaren zestig in en rond deze gemeenten afspeelden, mag het een wonder genoemd worden dat in de samensprekingen tussen beide kerken geconcludeerd kon worden dat er inzake de binding aan de belijdenis geen barrières zijn.

Het is hier ook de plaats om onze vreugde uit te spreken over het groeiend aantal gemeenten van GKV en CGK die elkaar erkenden als kerken van Jezus Christus en van daaruit de stap zetten naar het samen zitten aan de Tafel van de Heer en het samen luisteren naar de verkondiging van Zijn Evangelie. Dat gebeurt soms in plaatsen waar de CGK ook een nauwe relatie onderhoudt met de NGK. Daardoor komt het voor dat in een CGK-gemeente (bijv. in Enschede of Zwolle) 's morgens een GKV-predikant voorgaat en 's avonds een NGK-predikant. Het ligt voor de hand dat deze ontwikkeling stimulerend inwerkt op de contacten tussen de GKV en de NGK ter plaatse en er dienstbaar kan zijn dat steeds vaker NGK- en GKV-gemeenten elkaar vinden.

2.3 Samenwerkingsoverleg

Gedurende lange tijd participeert een groot aantal van onze kerken in het Samenwerkingsoverleg (SWO). Dit overleg staat open voor alle Christelijke Gereformeerde en Nederlands Gereformeerde Kerken alsook voor Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, die enige vorm van samenwerking kennen of daar naar streven. Haar doel is zowel onderlinge informatie-uitwisseling, advisering en bemoediging als bespreken van wat de samenwerking beïnvloedt in positieve of negatieve zin. Sinds nov. 2001 is onze Ned.Geref. broeder J. Bosman van de kerk van Zoetermeer met veel enthousiasme secretaris. Namens onze commissie bezoekt ds C.T. de Groot de vergaderingen. Deze worden twee maal per jaar belegd in het kerkgebouw van de samenwerkingsgemeente in Nieuwegein.

In de afgelopen periode is het aantal kerken dat de vergaderingen bezoekt helaas wat teruggelopen en is ook de verwachte toeloop van Vrijgemaakte kerken uitgebleven. Als het gaat om bemoediging valt te noemen dat er zowel in Lisse als in Hengelo een samenwerkingsgemeente NKG/CGK is ontstaan, hetgeen wil zeggen dat vrijwel alles is samengevoegd: erediensten, pastoraat, diaconaat, clubs etc.. Dankbaar werd ook de kanselruil tussen NGK/CGK en GKV in Deventer geregistreerd, alsook b.v. de ontwikkelingen in Zoetermeer alwaar men ook in dezelfde driehoek als in Deventer vorderingen maakt.

Tijdens de vergaderingen werd in de afgelopen periode uitgebreid nagedacht over de inhoud van de revisieverzoeken zoals die in reactie op de besluiten van de synode de Chr.Geref. Kerken door de verschillende kerken zijn opgesteld. Het betrof hier de besluiten over de samenwerking en het al dan niet openstellen van de ambten voor zusters van de gemeente. Tevens is er van gedachte gewisseld over hoe men in samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zusters, al dan niet ambtelijk, kan inschakelen in het pastoraat. Tenslotte is te vermelden dat prof.dr. J.W. Maris op verzoek van het SWO het besluit van de synode van de CGK over kanselruil met de Geref. Bond in de Ned.Herv.Kerk kwam toelichten.

3. REGIONALE BEZINNING

3.1 Opdracht en uitvoering

De opdracht van de LV aan onze commissie luidt op dit punt:

"De vergadering draagt de commissie op een gesprek aan te gaan met de kerken in regionaal verband, ter bezinning op de omgang met Gods Woord en de belijdenis en daarover aan de volgende LV te rapporteren. Daarbij komt in elk geval aan de orde

- a. of de kerken iets herkennen van de zorg die onze zusterkerken uiten*
- b. hoe de kerken elkaar kunnen dienen bij het uitdragen van het evangelie, trouw aan de boodschap en verstaanbaar in eigen tijd en cultuur*
- c. hoe de kerken, op een wijze die bij onze kerken past, kunnen zorgdragen voor de benodigde eenheid in de leer*
- d. hoe de eenheid met beide zusterkerken, voor zover plaatselijk beleefd, ook op landelijk vlak kan worden bevorderd."*

In januari 2002 hebben wij een eerste brief doen uitgaan aan alle kerken met het verzoek om dit onderwerp op de agenda van de regiovergaderingen te zetten.

In september van dat jaar zonden wij een tweede brief met daarbij een discussiestuk om het gesprek behulpzaam te zijn. We hebben er op aangedrongen de gestelde vragen eerst op de kerkenraden te bespreken, zodat de afgevaardigden naar de regiovergadering in staat zouden zijn namens de kerken te spreken.

Alle 12 regio's hebben het discussiestuk geagendeerd en besproken, in aanwezigheid van meestal twee leden van onze commissie. Deze gesprekken vonden plaats in de periode van 13 november 2002 tot en met 12 juni 2003.

Van alle gesprekken zijn door ons verslagen gemaakt, die we hieronder voor u samenvatten. We doen dat ingebed in het discussiestuk (cursief weergegeven), om de aanleiding en de bedoeling van de vragen te verduidelijken.

Op initiatief van de Theologische Studie Begeleiding is het discussiestuk, in aanwezigheid van twee leden van onze commissie, ook besproken in de kring van de theologische studenten. Uiteraard valt dat buiten de gesprekken van de regio's die hieronder verslagen worden.

3.2 Het discussiestuk begon met deze **Inleiding**

De Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) heeft tot taak, de NGK te vertegenwoordigen in de relatie met, onder meer, de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) en de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (GKV). De contacten zijn de laatste jaren erg goed, wat in het licht van eerdere uitspraken best opvallend is. Op plaatselijk vlak (en daar gebeurt het uiteindelijk) zijn de contacten eerder groeiend dan dat ze zouden afnemen. Wel krijgt onze commissie sinds jaar en dag vragen van beide zusterkerken over de manier waarop onder ons de eenheid in de leer gewaarborgd wordt. Vrijmoedige discussies onder ons wekken bij hen soms bevreemding. Steeds probeerden we daar in de geest van onze kerken op te antwoorden, maar dat heeft niet alle vragen weggenomen.

Daarnaast mag gezegd worden, dat het klimaat niet meer zo is, dat de zusterkerken ons alleen de maat willen nemen. Met name de GKV synode heeft uitgesproken, ook van ons te willen leren op welke manier wij proberen, vast te houden aan de christelijke leer naar gereformeerde belijdenis.

Het is naar aanleiding van ons contact met zusterkerken dat we nu tot deze bezinning komen, maar we hechten eraan te onderstrepen dat deze bezinning niet alleen bedoeld is als een tegemoetkoming aan hen. Wij erkennen dat het gaat om een wezenlijke vraag, ook voor ónze kerkelijke agenda's: 'Dragen wij er als (Nederlands Gereformeerde) Kerken voldoende zorg voor dat wij trouw blijven aan de leer van Jezus Christus?'. We wensen u over deze centrale vraag goede gesprekken toe op de kerkenraad en op de regionale vergadering. Wellicht kunnen de onderstaande vragen daarbij behulpzaam zijn.

3.3 De vragen zijn verdeeld in drie blokken. Het eerste blok betreft: **De leer van de kerk**

In de Preambule en in het Ondertekeningsformulier voor predikanten is de binding aan de leer van de kerk, zoals die in de belijdenis te vinden is, vastgelegd.

Citaat uit de Preambule: "Zoals sedert de dagen van de Reformatie in de 16^e eeuw de eenheid van de kerken allereerst en ten diepste bestond in hetzelfde geloof, in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en in de gemeenschappelijke belijdenis, zo willen de Gereformeerde Kerken in Nederland, die in deze vergadering bijeen zijn, elkaar als opnieuw beloven - zich gevend eerst aan de Here en ook aan elkaar - zich aan het Woord van God en aan de belijdenis van de kerk van alle eeuwen te houden. Zij verklaren in dat belijden van de Waarheid van de Heilige Schrift, zoals in de drie Formulieren van Enigheid is uitgedrukt, haar eenheid en de grond voor haar samengaan te vinden".

1 *Herkennen wij ons in de uitspraak dat wij als kerken een koers willen varen in het spoor van de Reformatie en is het van belang deze koers te handhaven?*

Deze vraag wordt op alle regiovergaderingen met "ja" beantwoord.

We geven enige opmerkingen hierbij weer om een indruk te geven van de verscheidenheid aan accenten en "geluiden" op de vergaderingen:

Vanzelfsprekend!

Veel gemeenteleden zullen misschien eerder de woorden *bijbelse koers* gebruiken dan de woorden *in het spoor van de Reformatie*, maar in feite kunnen die niet anders dan hetzelfde uitdrukken.

We moeten de belijdenis onbekrompen en ondubbelzinnig hanteren.

Gods Woord staat bovenaan; de belijdenis staat niet op hetzelfde niveau.

De blik van de kerk moet wel vooruit zijn, er op gericht de kern van het belijden in deze tijd en cultuur vorm te geven.

De verworvenheden van de Reformatie zijn rijk en waardevol in gesprekken met evangelischen en in een confrontatie met het postmodernisme.

Een gereformeerde kerk reformeert altijd.

Op onderdelen leven ook andere opvattingen in de gemeente.

De inhoud van m.n. de NGB en de DL is bij veel gemeenteleden niet bekend.

2 *Werd er in de afgelopen jaren bij u op de regio gesproken over zaken die de leer aangaan en zo ja, hoe verliep dat dan?*

Er is op de regiovergaderingen in de laatste jaren, afgezien van bij de regioexamens, niet of nauwelijks gesproken over zaken die de leer aangaan.

Een enkele keer is met elkaar van gedachten gewisseld over het al dan niet toelaten van kinderen aan het avondmaal en over de vraag of het mogelijk is dat broeders die de kinderdoop verwerpen geroepen worden tot het ambt van ouderling of diaken. Al wat langer

geleden kwam op een regiovergadering een fundamenteel verschil over de christologie ter sprake; toen werd door die regiovergadering een duidelijke streep getrokken.

Enige opmerkingen uit de vergaderingen:

Dat er op de regiovergadering haast nooit over de leer gesproken wordt kan een goed teken zijn: de brandweer rukt alleen uit als er brand is.

Een ander merkt juist op: Onze kerk heeft enige zorg over het ontbreken van een gesprek hierover.

3 *Hoe zouden we als kerken elkaar kunnen dienen bij het uitdragen van het evangelie, trouw aan de boodschap en verstaanbaar in eigen tijd en cultuur?*

Er bleek wat onduidelijkheid over de bedoeling van de vraag: Gaat het bij "elkaar" om ons als Ned.Geref.Kerken onderling, of om het contact tussen ons en andere kerken. Onze bedoeling was het eerste, maar het tweede ligt natuurlijk wel in het verlengde daarvan.

Als mogelijkheden om elkaar als Ned. Geref. Kerken te dienen op dit punt worden genoemd: in gesprek blijven over moeilijke zaken, elkaar bemoedigen en aansporen, het uitwisselen van kerkbladen en het kennismaken van elkaars evangelisatieactiviteiten, op de regiovergaderingen meer tijd nemen voor de "rondgang door de kerken", verdieping zoeken door conferenties en studiedagen te bezoeken, het initiatief nemen voor het creëren van een platform, bijv. regionale bijeenkomsten rond belangrijke thema's.

Op regiovergaderingen die de vraag meer interkerkelijk hebben opgevat, wordt genoemd: het met elkaar in gesprek blijven, samen de nood van deze tijd peilen en met elkaar delen, steeds weer bezien wat de centrale boodschap is en hoe we die levend kunnen laten zijn in onze tijd. Maar vaker dan op samen praten, wordt gewezen op (vooral plaatselijk) samen werken, vooral op het gebied van evangelisatie en zending. Meerdere keren wordt de alphacursus genoemd. Samenwerking zou ook kunnen in het jeugdwerk.

Als concrete thema's voor gezamenlijk gesprek, of dat nu intern is of interkerkelijk, worden voorgesteld: de verhouding gereformeerd en evangelisch, God en het lijden, de verzoening.

Enige opmerkingen uit de vergaderingen:

We moeten alert zijn op dat wat God doet in onze tijd.

Belijdenisgeschriften actualiseren.

Het ontbreekt ons aan theologen die het Soli Deo Gloria van de Dordtse Leerregels kunnen herformuleren in een toegankelijke taal.

De verdorvenheid van deze wereld staat tegenover de genade van het evangelie. Onze cultuur is alleen gediend met de inhoud van het evangelie, met de kern van het belijden. Het echte werk gebeurt op het grondvlak.

We kunnen onze energie beter steken in gezamenlijke projecten: niet elkaar de oren wassen over het verleden, maar gezamenlijk iets aanpakken en elkaar dienen in het naar buiten treden.

3.4 Het tweede blok vragen gaat over: *Binding en ruimte*

Onze kerken hebben afgesproken, zichzelf en elkaar te binden aan het Woord van God en de gemeenschappelijke belijdenis. Tegelijk staat ook de vrijheid van exegese hoog

aangeschreven. Onderstaande vragen bedoelen na te gaan, hoe deze binding en ruimte in de praktijk fungeren.

1 Welke gevolgen heeft een afwijkende mening over een onderdeel van de belijdenis voor de mogelijkheid om iemand als ambtsdrager te roepen? Maakt het daarbij verschil, om welk onderdeel het gaat?

Ook al is het niet exact geturfd, uit de keren dat kerken zich uitgelaten hebben over het wel of niet ondertekenen van de belijdenisgeschriften door ambtsdragers, mag je wel afleiden dat deze ondertekening bij de meerderheid van de kerken gebeurt. Hoe die ondertekening plaatsvindt, dat verschilt. Veelal via een formulier, maar ook wel rechtstreeks met een handtekening onder de tekst van de belijdenisgeschriften. Soms wordt volstaan met mondelinge instemming (met name tijdens de bevestiging, eventueel met vermelding van dat jawoord in de notulen).

Hoe ga je om met van de belijdenis afwijkende meningen? Het doet zich niet in alle gemeenten voor, maar op de regiovergaderingen is regelmatig opgemerkt dat ondertekening "met een voorbehoud", "met behoud van gevoelens" mogelijk moet zijn. Slechts bij uitzondering werd de stelling verdedigd dat alleen van gemeenteleden die géén ambtsdrager zijn een afwijkende mening kan worden getolereerd.

Steeds worden bij de mogelijkheid van afwijkende meningen bij ambtsdragers twee voorwaarden gesteld:

- dat dit afwijkende gevoelens niet wordt uitgedragen in de gemeente;
- dat het niet gaat om "essentiële zaken", "substantieel verschil van inzicht", "de kern van het christelijk geloof".

Bij deze tweede voorwaarde blijkt het uiteraard lastig te zijn waar je de grens trekt. Als voorbeelden van "acceptabele" afwijkende meningen worden genoemd: bedenkingen bij zond. 10 en 22 van de HC, de (formulering van) de uitverkiezingsleer in de DL, de woorden "de vijf boeken van Mozes" in art. 4 NGB en de kinderdoop. Met namen op het punt van de kinderdoop worden de lijnen verschillend getrokken: voor de meeste kerken lijkt een afwijkende mening op dit punt onaanvaardbaar, maar een aantal gemeenten geeft aan ook voorstanders van de volwassendoop (onder voorwaarden) tot ambtsdrager te bevestigen.

Enige opmerkingen uit de vergaderingen:

De binding aan de belijdenis is geestelijk van karakter.

Terechtwijzing zal niet op basis van alleen de belijdenis gebeuren, maar op basis van de Bijbel.

Probeer elkaar tot het uiterste vast te houden, veel liever dan op een onderdeel uit elkaar te gaan.

Het uitgangspunt is duidelijk: Je bent als ambtsdragers trouw aan de belijdenis, en je mag en je moet elkaar daar aan houden. Bedenkingen zijn mogelijk, maar moeten in de sfeer van de uitzonderingen blijven.

We moeten niet de kant op van een formeel contract. Een geestelijk gesprek moet mogelijk zijn.

Ook de manier waarop de betreffende persoon met de Schrift omgaat en hoe loyaal iemand in zijn algemeenheid is aan de belijdenis, weegt mee.

Vraag: Is niet ook voor ouderlingen en diakenen een nieuw formulier wenselijk, in de lijn van het nieuwe ondertekeningsformulier voor predikanten?

2 Op welke manier wordt bij u van predikanten instemming met de belijdenis gevraagd?

Regio Alkmaar-Zaandam: door ondertekening van het formulier van de LV.

Regio Amsterdam-Haarlem: door ondertekening van het formulier van de LV.

Regio Arnhem: beginnende predikanten ondertekenen een formulier.

Dordrecht-Gorinchem: regionaal geen ondertekeningsformulier voor predikanten in gebruik; van examinandi wordt mondelinge instemming met de belijdenis gevraagd (wat notulair wordt vastgelegd).

Enschede-Zwolle: door ondertekening van het formulier van de LV.

Den Haag: regionaal geen ondertekeningsformulier voor predikanten in gebruik; plaatselijk: altijd handtekening, soms via formulier soms rechtstreeks onder de belijdenis.

Harderwijk: door ondertekening van het formulier van de LV.

Kampen: door ondertekening van het formulier van de LV.

Noorden: door ondertekening van het formulier van de LV.

Schiedam: door ondertekening van het formulier van de LV.

Utrecht: regionaal geen ondertekeningsformulier voor predikanten in gebruik; plaatselijk: in vijf gemeenten wordt een ondertekeningsformulier gehanteerd, in twee gemeenten wordt de belijdenis rechtstreeks ondertekend, in drie gemeenten wordt volstaan met mondelinge instemming met de belijdenis.

Zuiden: regionaal geen ondertekeningsformulier voor predikanten in gebruik; kandidaten ondertekenen wel; van uit andere kerken overkomende predikanten wordt mondelinge instemming met de belijdenis gevraagd (wat notulair wordt vastgelegd).

3 Is het mogelijk elkaar in onze huidige kerkelijke praktijk aan te spreken op een afwijking van het hart van de belijdenis? Zijn er voldoende waarborgen dat dit aanspreken ook daadwerkelijk blijft gebeuren?

Een opmerking tijdens één van de regiovergaderingen gemaakt, lijkt typerend ook voor de andere regio's: "Als het gaat om de kern van het geloof blijken de kerken elkaar voldoende te kennen en te vertrouwen. Waar vragen zijn, blijkt er openheid en tijd om erover met elkaar door te spreken". Keer op keer wordt, vaak unaniem, uitgesproken dat het hart van de belijdenis veilig is in onze kerken, en dat we elkaar daarop kunnen aanspreken.

De mogelijkheid elkaar op dit punt aan te spreken bestaat dus, daar is iedereen wel van overtuigd. Maar of het in de praktijk ook gebeurt en zal blijven gebeuren, daarbij worden af en toe wel een paar kanttekeningen geplaatst. De één formuleert het zo: Er is een neiging de hete hangijzers te laten liggen. Een ander benadrukt: dat er vanuit de jaren zestig een soort lievigheid is ontstaan met angst elkaar nog aan te spreken en het gevaar van vrijblijvendheid. Maar deze zorg wordt dus niet algemeen gedeeld.

Enige opmerkingen uit de vergaderingen:

We hebben elkaar nodig en moeten het onderling gesprek zoeken, ook met andere kerken en dan niet alleen in de reformatorische hoek. Daarin moeten we lankmoedig met elkaar omgaan.

Er is momenteel geen duidelijk platform voor zulke gesprekken.

Natuurlijk spreken we elkaar aan als het om belangrijke dingen gaat. Maar we moeten niet muggenzifterig doen.

Art. 17 en 30 van het AKS voorzien in het elkaar aanspreken en ter verantwoording roepen.

Eén regio vat samen: Er is een grote mate van overeenstemming om op een losse wijze vast te houden aan de leer van de kerk. Wel plaatst de vergadering als kanttekening dat dit vasthouden-aan kwetsbaar is vanwege een gebrek aan kennis, en vanwege de enorme diversiteit aan instromende nieuwe leden.

4 *Hoe kunnen we, op een manier die bij onze kerken past, zorg dragen voor de benodigde eenheid in de leer?*

Als concrete mogelijkheden en aandachtspunten worden genoemd: kerkvisitatie, de opleiding tot predikant ("met zorg blijven omgeven; dat geldt ook voor voorgangers die overkomen uit andere kerken"), contacten van predikanten onderling, catechismuspreken, inhoudelijke gesprekken op de regiovergadering, een hedendaags belijdenisgeschrift, prekenreeksen over belangrijke leerstukken uitgeven.

Meer algemeen blijkt er dit verschil van opvatting te zijn:

Aan de ene kant waren opmerkingen te horen als: "We hebben geleerd dat veiligheid niet te vinden is in een formulering, dat garandeert niks. Je moet de dingen op tijd en in een open sfeer met elkaar bespreken. Scribenten moeten wel bescheiden zijn in het ventileren van onrijpe gedachten", en: "De praktijk wijst uit dat het gereformeerde karakter ook behouden kan worden zonder strikte, juridische binding."

Aan de andere kant klonk het bijvoorbeeld: "Alle predikanten moeten het ondertekeningsformulier ondertekenen, want zonder zo'n formulier kun je de handtekening onder de belijdenis wel op 6 à 7 manieren uitleggen. De vrijheid van de exegese is een groot goed, spanningen daarbij onvermijdelijk. Je moet iemand die oprecht de Heilige Schrift leest ook niet gelijk de mond snoeren. Maar je moet het wel kerkelijk houden: een afwijkende mening moet eerst op de kerkenraad en eventueel de regio; het evangelie is niet van theologen maar van de gemeente."

3.5 Het derde en laatste blok vragen betreft: *Zorgen van de zusterkerken*

In de afgelopen jaren hebben de CGK en de GKV herhaaldelijk in brieven aan en toespraken op de LV hun zorg uitgesproken over een te zwakke binding aan de belijdenis in onze kerken. Ze constateren wel dat onze Landelijke Vergaderingen regelmatig verklaren dat onze kerken zich gebonden weten aan de gereformeerde belijdenis, maar die verklaringen roepen bij hen toch vragen en twijfels op: is die binding in de praktijk er ook echt?

1 *In hoeverre herkent en begrijpt u deze zorgen?*

In de meeste regio's is er zeker begrip voor de zorgen van de zusterkerken, als zij zich verplaatsen in de manier waarop deze kerken met de belijdenis omgaan. Herkenning van die zorgen, in die zin dat die zorgen gedeeld worden, is er minder. We doen sommige dingen anders, maar het raakt niet de kern van ons belijden of van het kerk zijn.

Vele malen wordt relativerend opgemerkt, dat de vragen en problemen die in onze kerken leven ook spelen in de GKV en de CGK.

Soms was ter vergadering iets van irritatie te proeven over het feit dat naar aanleiding van de zorgen van de zusterkerken wij nu over deze dingen moeten praten.

Enige opmerkingen uit de vergaderingen:

De vrees van de GKV in de jaren zestig is niet bewaarheid.

Is het zorg of is het wantrouwen?

Je kunt de angst overwinnen door elkaar beter te leren kennen.

In de GKV is een overwaardering van de belijdenis geweest, in de NGK misschien een onderwaardering.

De zorgen van de GKV en de CGK zijn een overdreven reactie.

De zorgen zijn soms gebaseerd op kwesties uit het verleden en vooroordelen.

2 *Speelt het bij u plaatselijk, dat een te vrije omgang aan onze kant met de belijdenis een belemmering vormt voor de contacten met een van beide zusterkerken?*

Een enkele keer wordt gemeld dat onze manier van omgang met de belijdenis een belemmering vormt voor het contact. Dat hoeft niet altijd de plaatselijke omgang met de belijdenis te betreffen. Het komt bijvoorbeeld voor dat een plaatselijke kerk bevestigd wordt op bepaalde artikelen in "Opbouw": hoe gaan jullie daar landelijk mee om?

De meeste kerken rapporteren in de trant van: "Wel vragen, geen belemmeringen", "geen problemen op dit punt", "geen punt van gesprek", "herkenning over en weer over de manier van omgang met de belijdenis".

3 *Wat zouden onze kerken volgens u kunnen en moeten doen om aan de zorg van onze zusterkerken tegemoet te komen?*

De volgende suggesties worden gedaan:

Een eerste stap zou kunnen zijn het ondertekenen van het AKS door alle NG kerken.

Een open gesprek: onze intentie en onze daadwerkelijke manier van omgaan met de belijdenis uitleggen. Het is van belang dat karikaturen worden rechtgezet en dat onze gesprekspartners overtuigd worden van ons verlangen oprecht gereformeerd te zijn.

Zoeken naar wat we gemeenschappelijk hebben en niet wat ons scheidt.

De vragen en de kritiek heel serieus nemen.

Art. 17 AKS duidelijker formuleren.

Het schriftelijk in plaats van mondeling ondertekenen van de belijdenis heeft bewezen vertrouwen te kunnen winnen.

Misschien moeten we 2 mijl in plaats van 1 mijl met hen gaan. Het aanvaarden van het ondertekeningsformulier kan het wantrouwen misschien wegnemen.

Als je werkelijk samen verder wilt, moet je niet krampachtig jezelf willen blijven, dan groei je allebei naar elkaar toe.

Er werden af en toe overigens ook wel tegensuggesties gedaan, bijvoorbeeld:

We moeten elkaar niet de maat nemen.

We staan voor dezelfde vragen en moeten de krachten bundelen (met de kennelijke bedoeling de aandacht ergens anders op, op een beter doe, te richten).

We moeten onszelf blijven.

We leveren niet in wat we hebben.

4 *Hoe kan volgens u de eenheid met beide zusterkerken, voor zover plaatselijk beleefd, ook op landelijk vlak worden bevorderd?*

We geven ook hier een aantal ideeën door:

Door medewerking en ondersteuning van de classis en de synode van de zusterkerken.

Gezamenlijke studies.

Kruisbestuiving van de diverse bladen uit CGK, GKV en NGK.

Meerdere malen wordt er vanuit de plaatselijke situatie op aangedrongen toch beslist in gesprek te blijven, ook landelijk, om het contact levend te houden, misverstanden te ontcrachten en vragen te beantwoorden.

Je zou ook samen dingen kunnen gaan doen.

We noemen tenslotte nog een paar opmerkingen, die in dit verband gemaakt zijn:

Niet alleen "Opbouw" moet ons beeld bepalen, kijk naar ons hart.

Er leeft bij sommige kerken een duidelijke frustratie over het feit dat landelijke besluiten (van de synodes van zusterkerken) de plaatselijke samenwerking belemmeren.

Wellicht moeten we de hand ook in eigen boezem steken. We hebben het onze zusterkerken niet altijd even makkelijk gemaakt om gezamenlijk op te trekken.

Als we denken aan de opdracht die voortvloeit uit Joh. 17 dan moeten we beseffen dat het een grote zonde is als we die eenheid niet zoeken.

3.6 Evaluatie

De aanleiding van deze bezinningsronde was de zorg van de CGK en de GKV. Maar we hebben als NGK uitgesproken dat deze zusterkerken hiermee een punt aanroeren dat terecht aandacht vraagt. Want, in de eerste plaats, is het duidelijk dat met de binding aan de belijdenis een groot belang gemoeid is. En, in de tweede plaats, is eveneens duidelijk dat wij als NGK op dit punt een eigen weg zijn gegaan, die best eens mag worden geëvalueerd.

De bedoeling van de gesprekken was tweeledig:

- a. een inventarisatie van de praktijk en van de kerkelijke meningen;
- b. een open en eerlijk gesprek met elkaar over een belangrijke problematiek.

Wat is er van deze bedoeling terechtgekomen?

We concluderen als CCS dat de kerken over het algemeen royaal hebben meegedaan aan deze bezinningsronde. Dat mag best als een belangrijk feit gesignaleerd worden. De kerken zelf hadden niet om deze bezinning gevraagd, maar hebben zich bijna alle laten overtuigen van het nut en van het belang ervan.

Ad a.: Als inventarisatie geeft deze gespreksronde geen verrassend beeld, voor insiders in elk geval niet. Voor onze zusterkerken kan deze inventarisatie toch verhelderend zijn. We hebben in onze rapportage zoveel mogelijk geluiden weergegeven. En de grote lijn is duidelijk: wij willen ons als kerken ondubbelzinnig en onbekrompen binden aan de gereformeerde belijdenis. De vanzelfsprekendheid daarvan werd vaak onderstreept en het werd zelfs regelmatig met hartstocht bepleit. Maar het is uit de inventarisatie ook duidelijk, dat als die intentie concreet gemaakt wordt, er allerlei vragen en kanttekeningen zijn.

Ad b: Open en eerlijk zijn de regionale gesprekken ook wel geweest, maar tot een echt gesprek, in de zin van samen doorspreken bij verschil van praktijk of gevoelens, is het niet altijd gekomen. Dat verbaast ons niet. We zijn zo'n soort gesprek op de regionale vergaderingen ook niet zo gewend.

De grote vraag is: Hoe gaan we nu verder?

Een belangrijke zaak is regionaal besproken. Is de kous daarmee af? Dat kan, als we de conclusie trekken dat we als NGK tevreden kunnen zijn. Maar kunnen we echt tevreden zijn? Hebben wij "de zaakjes" goed voor elkaar? Ook al zijn we ons er van bewust dat het nooit waterdicht te krijgen is, mag je de vraag stelen: Hebben we als NGK de binding aan de belijdenis echt zo goed mogelijk geregeld? Of spelen daar nog altijd gevoelens doorheen die, hoe verklaarbaar en begrijpelijk ook, toch de zaak zelf vertroebelen?

We beseffen als Commissie Contact en Samenspreking dat we hier raken aan een punt dat de opdracht van onze commissie te buiten gaat. Maar als CCS geven wij u als Landelijke Vergadering van onze kerken, met het oog op onze kerkelijke relaties, wel dringend in overweging nu geen punt te zetten, maar verder te denken en te handelen op deze ingeslagen weg.

Aan welk vervolg is dan te denken? In het verslag van de regionale gesprekken worden diverse suggesties gedaan, zowel voor ons als NGK intern, als voor onze contacten met de CGK en de GKV. Aan u als LV is het nu de vraag of en hoe deze suggesties worden opgepakt. Uiteraard zijn ook nog andere suggesties denkbaar. Het is nu aan u.

4. CONTACT MET DE GEREFORMEERDE KERKEN (VRIJGEMAAKT)

Na de afsluiting van ons rapport aan de vorige LV hebben we als CCS 6 keer een gesprek gehad met Deputaten Kerkelijke Eenheid (in het vervolg: DKE) van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt): 4 keer vóór de GS van Zuidhorn en 2 keer daarna.

4.1 De eerste serie gesprekken (2001)

Het ging in deze serie vooral over de binding aan de belijdenis. Dat was natuurlijk niet voor het eerst. Nieuw was wel dat we met elkaar een paar concrete situaties besproken hebben, om helder te krijgen hoe we als GKV en als NGK, niet in theorie, maar in de praktijk, met de binding aan de belijdenis omgaan. Drie casussen hebben we besproken.

Bespreking casussen

De eerste casus speelde binnen de GKV en betrof de omgang met een publicatie waarvan gesteld werd dat die tekort deed aan het unieke en het meerdere van Christus' lijden in vergelijking met ons lijden. Aanvankelijk werd de predikant gevraagd zijn leringen te herroepen, maar na een verklaring van de predikant werd er genoeg mee genomen dat hij toezegde, zich te houden aan wat de kerkenraad, bijgestaan door een classicale adviescommissie, heeft uitgesproken. Als CCS hebben we waardering uitgesproken voor de pastorale aanpak en voor het feit dat er direct vanuit de Schrift werd geredeneerd.

De tweede casus speelde ook binnen de GKV en betrof leringen over zond. 38, de uitleg van het vierde gebod, de relatie sabbat-zondag. De GS sprak (kort samengevat) uit dat er wel een relatie is tussen de zondag en het vierde gebod, maar geen identificatie van sabbat en zondag. Wij betuigen onze instemming met de manier waarop de GS deze zaak behandeld heeft, maar zeggen ook dat een zelfde casus in de NGK vermoedelijk niet tot een kerkelijke procedure geleid zou hebben.

De derde casus speelde binnen de NGK. Het betrof bedenkingen die geuit zijn tegen de wijze waarop de Dordtse Leerregels de verwerping van eeuwigheid formuleren. Wij leggen uit dat niet de leer van de eeuwige verwerping in geding was, maar een aspect van de formulering daarvan. Dat vindt instemming bij DKE.

De conclusie (die DKE zo aan hun GS hebben doorgegeven, en die wij delen) na deze bespreking is: "dat er, voorzover het de besproken casussen betreft, geen principieel verschil is tussen de manier waarop de NGK-vertegenwoordigers en de manier waarop de GKV-vertegenwoordigers vinden dat er moet worden omgegaan met de betreffende situaties".

Welk belang

Daarna hebben we dezelfde problematiek nog een keer besproken aan de hand van de vraag: Welk belang willen de GKV en de NGK op het punt van de binding aan de belijdenis veilig gesteld zien?

We hebben als DKE en CCS elk eerst kort een aanzet voor de beantwoording van deze vraag geschreven en elkaar dat doen toekomen. We geven die beide notities hieronder weer, omdat ze vrij kernachtig samenvatten waarover het ook in de gesprekken ging.

De DKE schreven:

"Welk belang willen we als Gereformeerde kerken veilig gesteld zien, of: waar willen we zorg voor dragen, als we denken aan de taak van de kerk om te 'bewaren wat ons is toevertrouwd' (1 Tim 6.20)?

We willen als kerken 'pijler en fundament van de waarheid' zijn (1 Tim 3.15) door Christus te belijden. Dat houdt in dat we willen staan op het fundament van (de leer van) de apostelen en profeten (Mt 16.18, Ef 2.20). De kerk heeft die leer in de loop van haar geschiedenis beleden – lofzeggend, samenbindend en afgrenzend. In de loop van de geschiedenis van de christelijke kerk in het algemeen en de Gereformeerde kerken in ons land in het bijzonder is die belijdenis, mede onder invloed van historische ontwikkelingen, schriftelijk geformuleerd in de bekende zes geloofsbelijdenissen. Nog steeds aanvaarden wij deze belijdenis als uitdrukking van ons gemeenschappelijk geloof. Wij willen ook in de vorm van deze belijdenis als kerken de Here lofzeggen, samen gebonden zijn aan de leer van het evangelie, en ons daarmee afgrenzen van alles wat van die leer afdoet. Dat geldt voor ons als kerken in het algemeen, en voor de voorgangers in het bijzonder.

Onze vragen aan u zijn:

Herkent u dit als ook úw belang, en deelt u onze 'zorg' (in de zin van: waar u zorg voor wilt dragen)?

Als u dat belang herkent en die 'zorg' deelt, zou u dan kunnen aangeven hoe aan dat belang in de praktijk van het kerkelijke leven (een eventueel *gezamenlijk* kerkelijk leven) volgens u optimaal recht gedaan zou kunnen worden?"

Wij als CCS schreven:

"Welk belang willen we als NGK veilig gesteld zien, als we denken aan de roeping om kerk van Jezus Christus te zijn in onze wereld?"

We weten ons als kerk van Jezus Christus geroepen om God te eren, om samen het geloof te oefenen en om de wereld voor Christus te winnen.

We staan daarbij in de lijn van de gereformeerde traditie en op de basis van de geloofsbelijdenissen van de oude kerk en de Drie Formulieren van Enigheid. In overeenstemming met die belijdenis staan voor ons centraal: het betrouwbare woord van God, zijn onbegrijpelijke genade en de verlossing door het geloof alleen. Dit is de leer van Christus, verkondigd door de apostelen, waaraan we ons gebonden weten.

Met overtuiging dragen we die oude boodschap vandaag nog uit; met vallen en opstaan zoeken we naar eigentijdse wegen om die boodschap, dicht bij God en dicht bij mensen, door te geven aan elkaar, onze kinderen en onze naasten.

In de manier waarop we dat doen, spelen de ervaringen uit het verleden mee. Het gaat achtereenvolgens om:

1. de ervaring, dat de gereformeerde belijdenis een goed hulpmiddel is om ons te bewaren bij de Bijbelse boodschap en vooral bij het centrum daarvan in het offer van Jezus Christus
2. de ervaring, dat een sterke concentratie op de formulering van leer en kerkorde het zicht op de eenheid kan verduisteren en mensen kan vervreemden van de inhoud
3. de ervaring, dat meer ruimte in vormen en verwoording echt kan helpen om de genade van Christus te delen, trouw aan de boodschap en verstaanbaar in eigen tijd en cultuur.

Onze vragen aan u zijn:

herkent u het belang dat wij hebben bij ruimte in gebondenheid aan Gods woord, om met het evangelie verder te kunnen?

begrijpt u iets van onze zorg, dat wij fijnmazige discussies als over de ruimte voor gezangen en de toegang tot het Avondmaal moeilijk meer kunnen meemaken?

zoudt u kunnen aangeven hoe een eventueel gezamenlijk kerkelijk leven er uit zou kunnen zien met minder kerkelijk papier dan bij u en indien nodig meer dan bij ons?"

De gesprekken over deze notities waren, net als die over de casussen, goed, zowel inhoudelijk als qua broederlijke omgang. Er was echte openheid voor elkaar.

De gesprekken waren wel vrij breed, we vatten hier alleen samen wat over het afgesproken thema werd gezegd.

DKE erkennen dat er reliëf is in belijden. De belijdenis is wel samenvatting van de Schrift, maar incompleet, met ruimte voor nieuw belijden. Zij delen de zorg over vorm-discussies, het zal steeds over de inhoud moeten gaan. Het opnieuw verwoorden van de belijdenis wordt vanaf de kansel regelmatig gedaan. Zij hebben oog voor het risico dat er kleeft aan het denken dat als je de zaken maar dichttimmer je veilig zit. De belijdenis is geen zwaard van Damocles, maar een bescherming, een kader waarbinnen we opereren. Er moet een plek zijn waar de echte vragen besproken kunnen worden. Je kunt het historisch karakter van de belijdenis onderstrepen zonder de loyale instemming ermee los te laten.

Wij als CCS geven te kennen dat wij ons goed in deze insteek kunnen vinden. Dat is de manier waarop ook wij tegen de binding aan de belijdenis aankijken. Het is duidelijk dat de GKV niet meer zo formalistisch is als in het verleden. Ook wij willen staan op het fundament van de apostelen en profeten.

DKE stemmen in met het 'Anliegen' van de CCS om de boodschap van het evangelie op een eigentijdse manier uit te dragen, afgestemd op de vragen en noden van deze tijd.

Als CCS hebben we, ook in eerdere gespreksronden, regelmatig onderscheid gemaakt tussen de kern van de belijdenis en een minder belangrijke rand daarin. DKE vinden dat lastig en vragen zich af: wie bepaalt wat tot de kern behoort, en: hoort de rand niet bij de christelijke leer? Wij reageren: die discussie is toch ook in de GKV gaande, lees de forse kritiek op de GKV-koers uit de kring van "Reformanda". Wij verduidelijken de concentratie op Christus met: het gaat om de Christus der Schriften, dus inclusief de leer van de apostelen en de profeten.

De discussie spitst zich toe op de vraag wanneer en hoe er eventueel toch kerkelijk gehandeld moet worden bij publiekelijk geuite bedenkingen tegen de belijdenis. Diverse namen en situaties passeren de revue.

De zorg van de GKV is dat er door ons (ook als CCS) wel mooie woorden worden gesproken en af en toe ook wel wordt gezegd: "Dit kan eigenlijk niet", maar dat er verder niets gebeurt. Er is ruimte nodig om vragen te kunnen stellen, maar er moet wel enige garantie zijn dat niet alles zomaar geroepen kan worden.

Als CCS geven wij toe dat we moeten oppassen dat we als NGK niet te vrij worden. Daar staat tegenover: wij zijn klein, we kennen elkaar en vertrouwen elkaar. Destijds werd er te juridisch gehandeld, zonder de persoon in acht te nemen. Maar misschien gaan we nu te ver de andere kant op. En toch: er is ruimte nodig, en dan kunnen er uitglijers zijn.

Een belangrijk punt is ook wel: Met een kerkelijke uitspraak kunnen ideeën niet gesmoord worden. Kerkleden geloven niet meer op gezag van kerkelijke vergaderingen. DKE zijn het daar mee eens. Er moet inderdaad overtuiging plaatsvinden. Maar sluit dat kerkelijk handelen uit?

Regelmatig klinken over en weer ook hartenkreten, zoals van DKE: "Geloof ons toch dat wij echt gewonnen willen worden door u" en "We willen een bepaalde angst kwijtraken voor we met elkaar verder kunnen. Kunt u die angst wegnemen?"

In deze eerste serie gesprekken komen uiteraard af en toe ook andere onderwerpen aan de orde dan de binding aan de belijdenis, zoals de wederzijdse contacten met de CGK, het COGG en de besluiten van de LV Amersfoort 2001.

Als we als CCS en DKE deze gespreksronde evalueren, dan klinken veel positieve woorden. **We concluderen:** we zijn een stap verder gekomen, er is meer wederzijds begrip, al zitten we niet met alles op één lijn. Het bespreken van de casussen heeft geholpen. We zijn vruchtbaar bezig geweest, er was ontspannenheid en openheid, we hebben het idee dat we over en weer elkaars intenties beter zijn gaan begrijpen, we zien iets groeien dat om een vervolg vraagt. Er moet nog worden doorgesproken over de spanning tussen ruimte en binding, over de kern en de rand van de belijdenis, en over de toelating tot het avondmaal.

DKE zijn blij dat de zorg over de binding aan de belijdenis in de NGK, door het besluit van de LV, bespreekbaar is geworden.

4.2 De GS van Zuidhorn (2002)

Rapport DKE

DKE hebben in hun rapport aan de GS uiteraard verslag gedaan van de onder 4.1 genoemde serie gesprekken.

Zij schrijven dat zij met dankbaarheid terugkijken op de gevoerde gesprekken, en dat die dankbaarheid zowel de sfeer als de inhoud van de gesprekken betreft. Het onderlinge vertrouwen is gegroeid.

Zij vatten samen dat de gesprekken inhoudelijk cirkelden rondom de thema's 'ruimte' en 'binding'.

Bij het thema 'ruimte' noteren zij als een belangrijk moment in de gesprekken, dat wij als CCS uitspraken dat wij de ruimte die wij nodig achten in de verwoording van het evangelie in voldoende mate aantreffen in het spreken van DKE. Waarbij zij ook onze kanttekening weergeven, dat het klimaat in de GKV per plaatselijke kerk nogal verschilt, zodat niet zeker is dat de ruimte die wij aantreffen in het spreken van DKE ook wordt aangetroffen binnen elke plaatselijke GKV. Toch onderstrepen zij het belang van onze uitspraak, als een constatering van onze kant dat er in de GKV geen sprake is van binding die boven de Schrift en de confessie uitgaat, en trekken zij een vergelijking met een zin uit de rapportages van eerdere series gesprekken: "Van de zijde van CCS blijft het gevoel bestaan dat bij de GKV niet de ruimte bestaat, die zij toch wel willen handhaven".

Bij het thema 'binding' refereren DKE vooral aan het besluit van de LV Amersfoort de CCS op te dragen "een gesprek aan te gaan met de kerken in regionaal verband, ter bezinning op de omgang met Gods Woord en de belijdenis". Zij schrijven: "Wij achten dit een belangrijk besluit en zijn er blij mee. ... De NGK hebben daarmee duidelijk gemaakt dat ze onze vraag, die wij al zolang gesteld hebben, serieus nemen en er iets mee doen."

DKE trekken in hun rapport de volgende conclusies:

1. In de loop van de gesprekken is het onderlinge vertrouwen tussen de gesprekspartners gegroeid. Er is een duidelijke wil om elkaar te begrijpen en elkaar te bereiken.
2. De vragen die voorgaande generale synoden ('Berkel en Rodenrijs', 'Leusden') gesteld hebben aan de NGK zijn nog niet volledig beantwoord. Dat betekent dat we nu nog niet kunnen zeggen dat er een basis is voor samsprekingen, gericht op kerkelijke eenheid.
3. Wel is er belangrijke vooruitgang geboekt in de gesprekken.
 - a. Het gevoel vóór 'Berkel' aan de kant van de CCS dat bij de Gereformeerde Kerken niet de ruimte bestaat, die zij toch wel willen handhaven is in de loop van de gesprekken na 'Leusden' in positieve zin omgebogen.

- b. De vraag van de GKV, of het werkelijk waar is dat de NGK elkaar onderling voldoende kunnen aanspreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis, is door de CCS en door de Landelijke Vergadering van de NGK serieus genomen in woord en in daad: een interne bezinning wordt gestart.

Daarna vragen DKE zich af: Hoe nu verder?

En schrijven dan: "Wij menen dat er reden is om een vervolg te geven aan de ontmoeting waartoe de Generale Synode Leusden opdracht gaf aan DKE. Moesten zowel DKE als CCS na de gesprekken tussen 'Ommen' en 'Berkel' constateren dat er niet veel perspectieven meer leken te zijn wat betreft een voortgaand kerkelijk gesprek, na de gesprekken die zijn gevoerd na 'Leusden' zien zowel DKE als CCS die perspectieven wel. Daarbij gaat het om het vinden van een gemeenschappelijke basis: Schrift en belijdenis. Het gaat – nog – niet om 'samensprekingen' in de zin van: gesprekken gericht op kerkelijke eenheid."

De concept-besluiten die de DKE aan de GS voorstellen zijn, op een paar kleine onderdelen na, door de synode overgenomen. We geven deze concept-besluiten daarom niet hier integraal weer, maar geven hieronder bij de definitieve besluiten aan op welke punten de GS het concept heeft bijgesteld.

De synode

Namens onze commissie waren Smouter en Krol aanwezig op de betreffende vergadering van de GS in Zuidhorn. De ontvangst en de sfeer waren zeer hartelijk.

De preses begon zijn toespraak met uit te spreken dat het hem een vreugde was dat de toon en de inhoud van zijn toespraak anders kon zijn dan op de vorige GS. Hij sprak van verblijvende ontwikkelingen, waarvan zowel de gespreksverslagen als de besluiten van de LV Amersfoort getuigen. In het bijzonder noemde hij het besluit van de LV om ons als NGK te gaan bezinnen op de binding aan Gods Woord en de belijdenis. Hij zei: "U kunt zich voorstellen dat wij zeer benieuwd zijn naar de uitkomst van die bezinning. Van harte hopen wie dat de uitkomst ervan zal leiden tot nog grotere betrokkenheid op elkaar en tot de mogelijkheid weer gesprekken aan te gaan met het oog op kerkelijke eenheid." Op een de vergadering kenmerkende persoonlijke toon zei hij: "Ons hart gaat naar u uit".

Onze voorzitter, ds. Smouter, kreeg daarna de gelegenheid de vergadering toe te spreken. Zijn insteek was: "Het is geen tijd voor grote woorden. Een concept van fusie of federatief groeimodel, op welk geschikt tijdstip dan ook, is tussen ons niet aan de orde en ook niet in zicht. Toch signaleren we met blijdschap de kleine woorden, die wèl hun recht hebben. In de eerste plaats zijn we dankbaar, dat de gesprekken tussen onze kerken voortgang mochten vinden en dat daarin, zoals uw deputaten het zeggen, van een zekere toenadering sprake was. Inderdaad, dat zijn kleine woorden, maar ze zijn wel echt. Onze Landelijke Vergadering had opdracht gegeven te proberen om door wederzijdse karikaturen heen te breken, en ik denk dat dat ook gebeurd is."

Een ander typerend gedeelte uit zijn toespraak is:

"En waar zal die gezochte eenheid in te vinden zijn? Die zal niet daarin te vinden zijn, dat uw en onze kerken de dingen op dezelfde manier doen. Dat we op dezelfde manier met de liturgie omgaan, of op dezelfde manier de verbinding met de gereformeerde belijdenis bewaken. Echt, we gaan het gesprek op onze regio's over de belijdenis met overtuiging aan. Maar ik wil niet de illusie wekken dat het resultaat wordt dat wij alles op dezelfde manier als u gaan doen. U vraagt dat ook niet, uw deputaten vroegen dat ook niet. Het zal erom gaan, dat we elkaar leren vertrouwen in de manier waarop we proberen om als schapen bij de Goede Herder te blijven

en om aan de kerk mee te bouwen op het ene fundament. In de afgelopen jaren is een stuk vertrouwen herwonnen. Wij van onze kant willen eraan werken om dat vertrouwen te bewaren en te versterken."

Hij besloot zijn toespraak met de indringende woorden: "Als wij elkaar ooit nader vinden, dan zal het niet zijn door de handen ineem te slaan, maar door samen onze lege handen op te heffen tot God. Dit is wat telt: of we zelf verstaan en het kunnen uitleggen aan onze kinderen, wat het betekent om bedelaars te zijn aan de voet van het kruis. Daar zijn we beide mee bezig, in een verschillende kerkelijke cultuur, maar met dezelfde verlegenheid en hoop. Geve de Here ons, dat we elkaar daarin kunnen vinden."

De positieve aanzet tot de vergadering werd door de meerderheid van de synode met enige gretigheid opgepikt. Er waren ook wel enkele kritische geluiden, maar meermalen viel zelfs het woord "euforie". Er werd door meerdere sprekers zeer positief gereageerd op de toespraak van de voorzitter van onze commissie.

Het belangrijkste gesprekspunt was ook ter synode: de binding aan de belijdenis. Met als motief: de gemeente van Jezus Christus bewaren bij de leer van de apostelen en de profeten; gemeentelieden moeten niet worden lastig gevallen met de persoonlijke proefballonnetjes van een ambtsdrager. Maar het was te merken, dat de vraag aan onze kerken geleidelijk aan verschuift van: "Willen de NGK zich wel binden aan de belijdenis?" naar: "Hoe doen de NGK dat, en is dat safe genoeg?"

Al met al werd op de synode gesproken over "een wissel om" en "een stap verder". Waar zit 'm dat in, deze verandering en deze vooruitgang? Toch vooral in een groeiend vertrouwen. Eén van de afgevaardigden zei bijvoorbeeld, dat hij blij was dat de NGK niet meer als met een virusscanner gescand werden. Hij vond dat er tot voor kort veel teveel aandacht was uitgegaan naar de 10% verschillen, en dat daarmee geen recht werd gedaan aan de 90% overeenstemming.

Het was ook opvallend dat de synode de voorstellen van hun deputaten eigenlijk te mager vond. Op een aantal punten werden ze in voor ons positieve zin bijgesteld. Bijvoorbeeld door de toevoeging, bij één van de besluiten, van: "*We moeten bereid zijn van de NGK te leren*".

De GS besloot uiteindelijk ten aanzien van de contacten met onze kerken:

Besluit 1:

"met dankbaarheid uit te spreken dat de ontmoeting tussen deputaten en de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken, waartoe de Generale Synode Leusden 1999 opdracht gaf, een zinvol gesprek heeft opgeleverd over de vraag hoe de Nederlands Gereformeerde kerken het bedoelen, wanneer ze zeggen dat ze elkaar onderling voldoende kunnen aanspreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis, en op welke manier daaraan invulling gegeven wordt."

Als tweede grond bij dit besluit formuleert de synode: "de vragen die de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 stelde, en door de Generale Synode Leusden 1999 zijn herhaald, zijn nog niet geheel beantwoord. Wel blijkt uit het rapport van deputaten dat er sprake is geweest van goede gesprekken betreffende o.a. de binding aan de belijdenis, en dat er sprake was van een zekere toenadering."

DKE hadden in hun voorstel voor deze tweede grond staan: "niet beantwoord". De synode stelde dit in positieve zin bij tot: "niet geheel beantwoord."

Besluit 2:

"met dankbaarheid kennis te nemen van het besluit van de Landelijke Vergadering te Amersfoort 2001 om de CCS opdracht te geven een gesprek aan te gaan met de kerken, ter bezinning op de omgang met Gods Woord en de belijdenis, waarin in elk geval aan de orde komt o.a. de vraag hoe de kerken kunnen zorg dragen voor de benodigde eenheid in de leer."

Grond:

"met dit besluit laten de Nederlands Gereformeerde Kerken zien dat zij vragen die de Gereformeerde Kerken haar al lange tijd stellen, serieus nemen en tot de hare maken."

Besluit 3:

"aan deputaten Kerkelijke Eenheid opdracht te geven:

a. de vertegenwoordiging van de Nederlands Gereformeerde Kerken uit te nodigen voor een ontmoeting, en tijdens die ontmoeting het gesprek voort te zetten in de lijn van de vragen die de GS Berkel en Rodenrijs 1996 en Leusden 1999 aan de Nederlands Gereformeerde Kerken stelden, namelijk:

1. Waarin binden de Gereformeerde Kerken bóven Schrift en belijdenis, en bieden zij dus minder ruimte dan in een gereformeerde kerk verwacht mag worden? en
2. Hoe spreekt u elkaar aan op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en slaagt u erin door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstaan?

In het kader van deze ontmoeting kunnen onderwerpen aan de orde komen als bij voorbeeld: het beleid wat betreft de uitnodiging om deel te nemen aan het avondmaal; de vraag hoe er een plek kan zijn binnen de kerk om vragen te bespreken die kunnen opkomen betreffende onderdelen van de belijdenis; de vraag welke ruimte er binnen de kerk mag zijn voor verschillen;

- b. in deze gesprekken na te gaan, of er een basis is voor samensprekingen met het oog op herstel van de kerkelijke eenheid;
- c. daarbij eventueel al bekend geworden resultaten van de interne bezinning binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken op de omgang met Gods Woord en de belijdenis mee te wegen;
- d. in hun contacten met de 'Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland' van de Christelijke Gereformeerde Kerken de relaties van de Gereformeerde Kerken en die van de Christelijke Gereformeerde Kerken met de Nederlands Gereformeerde Kerken te bespreken, en die relaties voorzover nodig en voorzover mogelijk op elkaar af te stemmen;
- e. van hun bevindingen aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport een half jaar tevoren aan de kerken toe te (laten) zenden."

Dit besluit wijkt op twee punten, in positief bedoelde zin, af van het concept van DKE.

- DKE stelden bij a. voor "het gesprek voort te zetten over de vragen (die eerdere synoden hadden gesteld)". De GS besloot tot de formulering "het gesprek voort te zetten in de lijn van de vragen", om daarmee te honoreren dat er ondertussen wel vorderingen zijn gemaakt bij de bespreking van die vragen.
- In het verlengde daarvan besloot de GS bij a. vraag 2 opnieuw te formuleren. In plaats van, zoals ook nog in het concept van DKE stond: "Is het werkelijk waar dat u elkaar onderling voldoende kunt aanspreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis?", luidt vraag 2 nu: "Hoe spreekt u elkaar aan op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en slaagt u erin door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstaan?"

Aan de door DKE bij dit besluit voorgestelde gronden is ter synode een 5^e grond, een zeer opmerkelijke grond, toegevoegd:

"we moeten bereid zijn van de Nederlands Gereformeerde Kerken te leren."

Besluit 4:

"aan de eerstkomende Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken antwoord te geven op het schrijven van de Landelijke Vergadering van 2001, waarin:

a. dankbaarheid wordt uitgesproken voor het feit dat de ontmoeting na de generale synode van Leusden tot goede gesprekken geleid heeft, waarin vooruitgang is geboekt in het begrijpen van elkaar (zie besluit 1);

b. dankbaarheid wordt uitgesproken voor het besluit van de Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 om een interne bezinning te starten over de omgang met Gods Woord en de belijdenis, waarin in elk geval aan de orde komt o.a. de vraag hoe de kerken kunnen zorg dragen voor de benodigde eenheid in de leer (zie besluit 2);

c. de Nederlands Gereformeerde Kerken bemoedigd worden in het streven om in voortgaande gesprekken tussen haar vertegenwoordiging en de deputaten duidelijkheid te geven over de vraag of er een basis is voor gesprekken, gericht op herstel van de kerkelijke eenheid (zie besluit 3a-c);

d. wordt uitgelegd dat en waarom de deputaten de opdracht hebben gekregen om met de 'Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland' van de Christelijke Gereformeerde Kerken de relaties van de Gereformeerde Kerken en die van de Christelijke Gereformeerde Kerken met de Nederlands Gereformeerde Kerken te bespreken, en die relaties voorzover nodig en voorzover mogelijk op elkaar af te stemmen (zie besluit 3d)."

Naast deze besluiten over de landelijke contacten tussen onze kerken, heeft de GS van Zuidhorn nog een paar andere besluiten met betrekking tot onze kerken genomen, besluiten die meer nog dan de vorige, de aandacht hebben getrokken.

De uitzonderingsclausule:

De GS van Leusden 1999 had betreffende de plaatselijke contacten o.a. uitgesproken: "het besluit tot voorgaan in elkaars diensten en het wederzijds toelaten aan het avondmaal zal alleen genomen worden, indien het kerken betreft waarmee landelijk wordt samengesproken en waarvan de landelijke vergaderingen wederzijds hebben uitgesproken dat ze staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften. *In incidentele gevallen kan met instemming van de classis en deputaten ad art. 49 KO een uitzondering gemaakt worden voor een Nederlands Gereformeerde kerk*".

Naar aanleiding van verzoeken om revisie, besloot de GS van Zuidhorn:

Besluit 1:

"ondanks haar vreugde over hoopgevende vorderingen in de besprekingen van haar deputaten Kerkelijke Eenheid met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken, de uitzonderingsclausule met betrekking tot Nederlands Gereformeerde Kerken, die door de Generale Synode Leusden aan regel 8 van het kader voor plaatselijke samensprekingen is toegevoegd, in te trekken onder betuiging van spijt voor de onvaste koers op dit punt."

Besluit 2:

"kerken die reeds met een Nederlands Gereformeerde kerk zijn overgegaan tot het voorgaan in elkaars diensten en/of het wederzijds toelaten aan het avondmaal of die daartoe reeds afspraken hebben gemaakt, in overweging te geven vooralsnog in goed overleg geen verdergaande stappen te zetten."

Het spijt ons uiteraard dat de GS deze stap terug heeft gezet. Wij begrijpen, zoals ook DKE ons in een toelichting heeft verzekerd, dat het ging om het rechtzetten van een inconsequentie in de besluiten van de GS Leusden. Wij aanvaardden ook dat dát de intentie was. Maar zoals wij ten tijde van het besluit van Leusden verrast waren, zo zijn wij nu toch wel teleurgesteld. Het juridische heeft zo toch wel erg de doorslag gegeven, er zijn ook andere invalshoeken denkbaar. Kort gezegd: een juridische inconsequentie kan zelfs een geestelijke opening zijn.

Een ander besluit waarnaar zowel binnen de GKV als in de NGK met belangstelling werd uitgezien, betreft de bij de GS ingediende **verzoeken om herziening van de besluiten in de jaren 60**.

In eerste aanleg (op 4 oktober 2002) spreekt de synode een intentieverklaring uit, met als tekst:

- "a. de Gereformeerde Kerken, die hun heil verwachten van Gods genade in Christus, kunnen niet anders dan principieel bereid zijn tot zelfbeproeving en verantwoording van haar daden in heden en verleden, wanneer iemand bij haar nalatigheid of schuld zou aanwijzen;
- b. in de crisis van de jaren zestig hebben de Gereformeerde Kerken, ook in de besluiten van de generale synode van Amersfoort-West 1967, willen opkomen voor het kerkelijk gezag van de gereformeerde belijdenissen als geloofsantwoord op Gods heilig Woord, ook in de kerkelijke situatie van toen;
- c. wanneer leden uit de kerken vandaag vragen stellen over de rechtmatigheid en de rechtsgevolgen van zulke besluiten, is het een eerlijke en rechtvaardige zaak zulke vragen in onderzoek te nemen, ook als de vorm waarin dit gebeurt, beperkt moet zijn;
- d. de generale synode wil de kerken in het heden dienen en is er niet op uit hen die ons voorgingen en vroeger verantwoordelijkheid droegen, te veroordelen. Vandaag dragen we als kerken samen de verantwoordelijkheid voor besluiten uit het verleden die nog steeds rechtskracht hebben, maar vragen oproepen. Daarom mogen we ook onze eigen afweging maken over de reikwijdte van een eventueel onderzoek."

Tegelijkertijd besluit de GS:

- "a. uit te spreken dat de synode op dit moment niet toe is aan een eindbesluit over de vraag van de Particuliere Synode Holland-Noord;
- c. daarom opnieuw een commissie aan het werk te zetten".

In tweede termijn (op 28 januari 2003) besloot de GS, na advies van de genoemde commissie, aan het verzoek tot revisie van de besluiten van de GS Amersfoort-West 1967 en Hoogeveen 1969/70 niet te voldoen.

De reden voor dit negatieve besluit wordt ons op 12 maart uitgelegd door het moderamen van de GS. Het komt er op neer dat, ook bij een royale beoordeling, de revisieverzoeken niet ontvankelijk waren. Aan een echt inhoudelijke beoordeling van de besluiten uit de jaren 60 is de synode dus niet toegekomen. Benadrukt wordt dat de synode bewust geen grote woorden heeft gesproken, geen stoere uitspraak heeft gedaan, de zaak niet heeft willen dichttimmeren. Er is dus geen punt gezet. Het belang van de intentieverklaring wordt onderstreept. Aan DKE is dit onderwerp meegegeven als gespreksthem. En het is mogelijk dat via de contacten tussen DKE en CCS een voorstel wordt geboren over hoe de GKV nu op de besluiten van de jaren 60 terugkijken. Ook is denkbaar dat een plaatselijke kerk, waar indertijd een schorsing heeft gespeeld en nu samensprekingen zijn, de kwestie opnieuw via de kerkelijke weg aan de orde stelt.

Zie voor de brief (met bijlagen) van de GS Zuidhorn aan de LV Lelystad: LV2004.22.2.3.

4.3 De tweede serie gesprekken (2003)

Samen met DKE hebben we gezocht naar een nieuwe insteek voor het vervolg van onze gesprekken. Dat het weer vooral zal moeten gaan over de binding aan de belijdenis is duidelijk. Maar wil het zinvol zijn, dan moeten we proberen herhaling van zetten te voorkomen. Er is gezamenlijk gestreefd naar een positieve insteek, dus niet: "Wat is er bij de ander verkeerd?", maar: "Wat beweegt de ander, en wat kunnen we van elkaar leren?" Reële verschillen moeten daarbij eerlijk benoemd worden. Een belangrijke vraag is: Als er bedenkingen bij de belijdenis geconstateerd worden, hoe wegen we die, en hoe gaan we daar kerkelijk mee om, en: als de manier van omgang met bedenkingen niet hetzelfde is, hoe erg is dat?

We hebben gekozen voor een gesprek over de vraag: "Hoe verwoorden we het evangelie van Gods verkiezing voor de kerk van nu, tegen de achtergrond van de gereformeerde belijdenis en het denken van de tegenwoordige tijd?" Onderdeel van deze poging tot een nieuwe insteek was ook, dat we prof. dr. B. Kamphuis (GKV) en drs. H. de Jong (NGK) hebben uitgenodigd aan dit gesprek deel te nemen. Beiden hebben zij zich met dit thema uitvoerig bezig gehouden en zich daar ook publiekelijk over uitgesproken. We hebben hun beide gevraagd een notitie te schrijven.

Het zijn twee gesprekken geworden.

Tijdens het eerste gesprek hebben DKE eerst een toelichting gegeven op de besluiten van de GS Zuidhorn, en hebben wij verteld over de voortgang van de regiogesprekken.

Daarna gaven Kamphuis en De Jong een korte toelichting op het geleverde materiaal.

Het is niet nodig in dit rapport uitvoerig te rapporteren over de inhoudelijke kant van het gesprek over Gods verkiezing. We bespraken dit onderwerp aan de hand van de sub-thema's: het eeuwige besluit van God, verkiezing en verantwoordelijkheid, de vraag naar het geloof van de mens, hoe dragen we het geheimenis van verkiezing en verwerping over? Evaluerend zijn we het er over eens dat er op een open en vruchtbare manier over wezenlijke zaken is gesproken. Toch zijn er nog wel wat belangrijke vragen over.

In het vervolgesprek wordt van onze kant opnieuw eerst een tussenstand gegeven van de regiogesprekken.

Wat betreft Gods verkiezing gaat het gesprek nu vooral over: de rol van het geloof van de mens en de vraag of een mens persoonlijk kan zeggen dat hij van eeuwigheid door God is uitgekozen. De Jong wekte namelijk door zijn nadruk op de geloofsverantwoordelijkheid van de mens de indruk dat God toch die mensen verkiest die uit zichzelf al open staan voor het geloof. En zijn nadruk op de verkiezing "in Christus" doet de vraag rijzen of een mens nog wel van zijn persoonlijke verkiezing kan spreken.

We naderen elkaar zeer in dit gesprek, en dat geldt ook voor De Jong en Kamphuis. Een kenmerkend citaat uit de notulen (woorden van Kamphuis, waar allen mee instemmen):

"Kamphuis merkt op, dat wanneer hij bepaalde dingen anders zegt dan de Dordtse Leerregels, dit meer is dan een cosmetische verandering. Dat geldt voor het spreken over de verkiezing in Christus en het anders opvatten van het begrip 'van eeuwigheid' dan 'heel lang geleden'. Hij herkent zich in een groot deel van de benadering van De Jong. Men zou volgens Kamphuis met De Jong kunnen zeggen: de voorbeschikking hoort bij de nabeschouwing; over de persoonlijke verkiezing valt alleen achteraf te spreken. Het geloof is een voorwaarde om te kunnen spreken over je eigen verkiezing. De DL ontkennen dat niet, maar dit raakt door de opbouw van dit document wel wat op de achtergrond." De Jong voelt zich door deze

weergave geholpen en vindt dat Kamphuis hem op deze wijze helpt om niet verstrikt te raken in zijn eigen boek.

Wat de binding aan de belijdenis in het algemeen betreft citeren we uit de notulen: "De Jong stelt dat hij wel vrijer omgaat met de belijdenis dan anderen, niet om de belijdenis te kritiseren maar wel om inhoudelijk verder te kunnen komen. Kamphuis merkt op, dat hij geen voorstander is van een formele binding aan de belijdenis zonder meer; hij wil steeds sympathetisch-kritisch naar de confessie kijken. Hij ziet een beperkt verschil tussen De Jong en de vrijgemaakte benadering van de belijdenis, die wat voorzichtiger is."

(De rapportdelen 4.1 en 4.3 hebben we aan DKE toegestuurd met de vraag of zij zich voldoende herkennen in de weergave van de gesprekken)

5. CONTACT MET DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN

Wij hebben de deputaten van de CGK uitgenodigd voor een gesprek, maar het is er tot heden niet van gekomen. Op de valreep kunnen we melden dat er een ontmoeting gepland is tussen de voorzitters en secretarissen van het Chr.Geref. deputaatschap en onze commissie.

Zie voor de brief (met bijlagen) van de GS Leeuwarden aan de LV Lelystad: LV2004.22.2.1.

6. CONTACT ORGAAN GEREFORMEERDE GEZINDTE

6.1 Samenstelling afgevaardigden en doelstelling

Al gedurende vele jaren participeren wij als Ned. Geref. Kerken in het COGG. Namens onze kerken zijn de predikanten P. Busstra en C.T. de Groot vanuit de Commissie Contact en Samenspreking in het COGG vertegenwoordigd. Het doel van het COGG is in 1963 als volgt vastgelegd: “Het COGG wenst te bevorderen dat de deelnemende kerken of groeperingen met elkaar in contact oefenen opdat ze elkaar beter leren verstaan, elkaar aanspreken op basis van Gods Woord en de drie formulieren van enigheid en op deze wijze dichter tot elkaar komen”. Om dit doel te bereiken komt het voltallige bestuur ten minste drie maal per jaar bijeen, worden er regionale conferenties belegd en vindt er een maal per jaar een grote conferentie plaats. Op deze bijeenkomsten zijn onderwerpen behandeld die ons als gereformeerde belijders gemeenschappelijk aangaan, zoals “De plaats van Christus in de prediking” en “Waarden en normen in en buiten de kerk”.

6.2 Belangrijke veranderingen

Tot nu toe waren in het bestuur de volgende kerken officieel vertegenwoordigd: de Chr.Geref. Kerken, de Ned.Geref.Kerken en de Geref.Kerken in Nederland (GKN), terwijl er vanuit de Ned.Herv.Kerk ook afgevaardigden uit de Confessionele Vereniging en de Geref.Bond participeerden en er op persoonlijke titel ook twee leden van de Geref.Gemeenten deelnamen. In de achterliggende periode is positie van de GKN anders geworden. Omdat de gereformeerde synode weigerde tot een veroordeling te komen van theologische publicaties als die van prof.dr. Den Heyer, waarin het hart van het evangelie wordt aangetast, heeft het bestuur besloten tot beëindiging van het lidmaatschap van de GKN. In een verantwoording over dit besluit wordt hierover onder meer gezegd: “De in het COGG vertegenwoordigde kerken en organisaties doen een ernstig appèl op de Geref.Kerken in Ned. om terug te keren naar het katholieke gereformeerde belijden dat van Christus spreekt als onze Heiland, die gestorven is voor onze zonden opdat in zichzelf verloren mensen door het geloof in Hem eeuwig leven zullen ontvangen”.

In overleg met het moderamen van de GKN is besloten dat er een maal per jaar nog wel een ontmoeting zal plaatsvinden tussen het moderamen van de GKN en het moderamen van het COGG. Tevens is besloten afgevaardigden van het Confessioneel Geref.Beraad (CGB), zij vormt een modaliteit binnen de GKN, als leden toe te laten. Eén en ander heeft er toe geleid dat de Geref.Kerken Vrijgemaakt zich nu als waarnemer hebben gemeld en afgevaardigden van hun “deputaatschap eenheid” ook al enkele vergaderingen hebben bijgewoond.

6.3 Slagvaardigheid

Eerlijkheidshalve moet worden opgemerkt dat het COGG bepaald niet gekenmerkt wordt door slagvaardigheid. Toch menen de afgevaardigden wel enige vooruitgang te mogen bespeuren. Mede onder impuls van de nieuwe secretaris drs. I.A. Kole, voormalig rector van de Driestar, wordt er meer dan voorheen naar thema's gezocht die ons allemaal aangaan en worden er ook pogingen ondernomen om daarbij jongerenorganisaties te betrekken. Voorts moet bedacht worden dat dit de enige plaats is waar we als Ned.Geref.Kerken officieel in contact treden met leden uit de Ned.Herv.Kerk en de Geref.Gemeente.

7. CONTACTEN MET EEN AANTAL VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

In de verslagperiode werd de commissie verrast door formele en informele contacten met een aantal van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Nadat er eerst een tijdlang ons geruchten bereikten, was er één Gereformeerde Kerk (die van Westbroek) die concreet vroeg om toegelaten te worden tot het verband van de NGK, terwijl er ook een gesprek gevoerd is met vertegenwoordigers van een groep die ongeveer twintig kerken omvatte.

De commissie heeft zich intensief beraden op de vraag, welke rol zij daarin te spelen heeft. Aangezien het onderwerp nooit ter tafel was, komt het in geen enkele opdracht voor om deze contacten te onderhouden. Toch waren we van mening, dat het gewenst was om in elk geval enige stroomlijning te bieden en daarom besloten we, naar analogie van onze taak om de kerken te representeren in het contact met GKV en CGK, hierin toch een representerende en adviserende rol in te nemen. We leggen het hierbij aan uw vergadering voor of we daar goed aan gedaan hebben.

Advies aan de regio's

Om te beginnen stelde onze commissie een Regeling op als advies aan de regio's, hoe om te gaan met de eventuele situatie dat een kerk zich tot haar zou wenden met verzoek om toegelaten te worden tot het verband van de kerken. Omdat de zaak gevoelig lag en ligt, stuurden we dit advies niet publiek rond maar informeerden in elke regio iemand over het bestaan ervan.

Toen de kerk van Westbroek zich tot ons wendde met het verzoek om toelating, hebben twee leden van onze commissie een gesprek met de kerkenraad gehad en het daarna doorgeleid naar de regio, die hier verder mee kon handelen.

Naast genoemde Regeling vroeg de regio Utrecht ons ook om een Verklaring die bij toetreding ondertekend kon worden en om andere adviezen.

(De tekst van de Regeling die als advies diende en de Verklaring van toetreding voegen we hierbij.)

Oriënterend gesprek

Daarna zijn we ingegaan op een uitnodiging van twee Gereformeerde predikanten, die een groep van ongeveer twintig kerken vertegenwoordigden en die een oriënterend gesprek met ons wilden over de vraag of en hoe het mogelijk zou zijn om zich als kerken bij ons verband aan te sluiten. Het was bepaald niet zo dat ze *besloten* hadden om toelating te vragen, maar ze wilden dit onderzoeken als een van de mogelijke uitwegen uit de moeite die ze hebben met de aanstaande fusie van de verschillende SOW-kerken. Wij hebben dit gesprek vertrouwelijk gevoerd, maar het verslag dat onze gesprekspartners ervan maakten lekte uit met de nodige publiciteit als gevolg.

Toen een en ander in de publiciteit gekomen was, voelden we ons gedrongen om de kring van mensen die meedenken breder dan onze commissie te maken. We hebben op 20 juni 2003 een adviserende bijeenkomst belegd met achttien deelnemers uit de verschillende regio's en van uiteenlopende deskundigheid. Doel was om informeel van gedachten te wisselen over hoe we als NGK het beste kunnen omgaan met de eventuele overkomst van (groepen) kerken van de GKN. Het leverde waardevolle adviezen op voor de geest waarin zo'n eventueel verzoek behandeld dient te worden. Ook werd benadrukt, dat we moeten werken aan een heldere afspraak over de verantwoordelijkheid in dezen.

In de drie stappen van dit proces (geruchten, aanmelding één kerk, vraag van een hele groep) voelden wij steeds een dubbele moeite: ten eerste was onze bevoegdheid onhelder en ten tweede aarzelden we hoe ver we moesten gaan in het treffen van regelingen.

Wat onze bevoegdheid betreft meenden we niet anders te kunnen dan onszelf als aanspreekpunt en adviserend orgaan op te stellen, in afwachting van meer helderheid van uw kant.

Wat de regelingen betreft wilden we niet op de zaken vooruitlopen, maar ook niet steeds zo overvallen worden dat we zouden moeten improviseren. Daarom hebben we wel een adviesregeling getroffen voor de overgang van losse kerken, maar nog niet voor een eventuele aanvraag van een hele groep. Aan Gereformeerde zijde wordt enerzijds benadrukt dat er nog niets beslist is, terwijl men anderzijds in de pers getallen tot 50.000 leden noemt.

We dringen erop aan, dat uw vergadering ons tot heden gevoerde beleid beoordeelt en ook duidelijkheid schept over de vraag, wie in de naaste toekomst verantwoordelijk zal zijn voor het onderhouden van contact, de voorbereiding van besluitvorming en de begeleiding van het hele proces. Daarbij valt te bedenken dat het heel goed bij de ene kerk van Westbroek kan blijven, terwijl het ook om een zo grote operatie kan gaan dat er een of meer mensen voor vrijgesteld moeten worden.

8. INTERNET

Sinds 1998 functioneert de website www.ngk.nl, onder auspiciën van de CCS, die het beheer in handen gaf van een Commissie NGK op Internet (CNI) die intussen bestaat uit ds. W. Smouter, Ede (voorzitter), br. G.J. Kole, Nieuwegein (secretaris) en br. R. Beekman, Ede (penningmeester).

De site werd allereerst gevuld met informatie van en over onze kerken, zowel in het Nederlands als in het Engels. Dit is vanuit CCS ook het eerste doel: algemene informatie over onze kerken beschikbaar te stellen.

Daarnaast werd ruimte geboden aan plaatselijke kerken en organisaties uit NG kring om zich via Internet te presenteren. Hiervan is in sterk toenemende mate gebruik gemaakt.

Rapporteerden we in ons vorige verslag nog, dat 25 kerken en organisaties vertegenwoordigd waren, nu zijn er 67 van onze kerken te vinden. Een nieuwe ontwikkeling is overigens, dat veel plaatselijke kerken een domein in eigen beheer hebben, waarheen ngk.nl alleen een link hoeft te bieden.

Daarnaast zijn ook ruim tien organisaties en commissies te vinden. We noemen daarvan www.ngk.nl/lv met een site over deze landelijke vergadering, waarop de stukken voor zover publiek van karakter te vinden zijn. Vermeldenswaard is ook de vernieuwde site van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk, www.ngk.nl/ngj.

Het bezoek aan de totale site is toegenomen van 250 tot 750 bezoekers per dag, die gemiddeld elk 5,5 pagina's bekijken.

De ontwikkeling van Internet is in de richting van een vraagbaak voor allerhande onderwerpen. De visie om veel buitenstaanders met het evangelie te bereiken via dit medium, is wel wat verminderd. Je zit nu eenmaal tussen zoveel miljoenen pagina's dat het niet eenvoudig is om je daarin te profileren. Maar het belang van Internet als service en vraagbaak voor belangstellenden is bepaald toegenomen. Dit zou eigenlijk tenminste als consequentie moeten hebben, dat van al onze kerken de basisgegevens toegankelijk worden gemaakt, terwijl het nu blijft bij tweederde van de gemeenten, die dat namelijk zelf doen.

Dan wreekt zich echter dat we met zeer beperkte middelen in tijd en geld werken. Terwijl zusterkerken soms tonnen in Euro's beschikbaar hebben, betalen wij niet meer dan het abonnement van de provider, wat op niet meer dan 500 Euro per jaar neerkomt.

Op dit moment werkt de commissie CNI aan een *update* naar een meer professionele hosting (= computer waar we te gast zijn), wat eenmalig wel wat meer zal kosten. Als CCS vinden we dit alleszins verantwoord, gezien de belangrijke rol die het internet speelt in de informatievoorziening.

9. ALGEMENE EVALUATIE

Ons vorige verslag moesten we evalueren met de constatering, dat onze kerken aan de zijlijn gekomen waren nadat zowel de CGK als de GKV geen ruimte zagen voor besprekingen gericht op kerkelijke eenheid, respectievelijk verkennende gesprekken in die richting.

De Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt)

In de verslagperiode is er vooral veel veranderd in de relatie met de GKV. Het was de LV van Doorn 1998 die er in een brief aan de Vrijgemaakte synode op aandrong, te proberen om door de wederzijdse karikaturen heen te breken. Naar ons besef is dat in de nu afgelopen periode echt gebeurd. In onze gesprekken met DKE (Deputaten Kerkelijke Eenheid van de GKV) was het er verre van dat we over en weer de oude stellingen zouden innemen. Met voorbeelden uit de praktijk konden deputaten ons laten zien dat de GKV hechten aan eenheid in de leer, zich niet uitende in allerlei tuchtmaatregelen maar in een intensief kerkelijk gesprek. In 2001 bespraken we die voorbeelden uit de praktijk. In 2003 behandelden we een stuk van de leer zelf, namelijk de leer van de uitverkiezing naar aanleiding van het boek van drs. H. de Jong: "Van oud naar nieuw". De karikatuur dat Vrijgemaakten het zouden zoeken in het vasthouden aan de oude formuleringen van de belijdenis werd daarbij door de bijdrage van prof.dr. B. Kamphuis volkomen doorbroken, zoals boven beschreven. Maar niet alleen dat: we ondervonden in dat gesprek ook, hoe verrijkend het is om als broeders van GKV en NGK, met respectievelijk nadruk op belijndheid en ruimte, met elkaar in gesprek te gaan. Ruimte alleen kan het gesprek doden door onverschilligheid, terwijl het hier een verkwikking was om de dingen bij de naam te noemen. Ook drs. De Jong ervoer het als hulp om niet gevangen te raken in de lijn van zijn eigen boek.

In hoeverre men ook van GKV zijde het gevoel heeft, door karikaturen heen gebroken te zijn, kunnen DKE uiteraard zelf zeggen. Wij hebben die indruk in elk geval wel.

Minstens zo belangrijk is overigens, dat dit alles ook op plaatselijk vlak lukt. Zoals in ons betreffende hoofdstuk aangegeven, nemen de contacten in aantal en intensiteit toe.

Regionale bezinning

De rondgang langs de regio's over de binding aan Schrift en belijdenis lijkt ons de moeite waard geweest. Als gezegd: de aanleiding ertoe lag in de gesprekken met de beide zusterkerken, maar we zien het ook voor onze eigen kerken als een belangrijke vraag, hoe we trouw kunnen blijven aan de leer van Jezus Christus. Het is voor ons als commissie om te beginnen belangrijk, te weten hoe de kerken denken over dit door ons zo veel besproken onderwerp. Heel duidelijk en niet onbelangrijk is om te beginnen, dat alle kerken hun koers in het spoor van de Reformatie willen handhaven. Het blijkt dat de regio's maar zelden over de leer spreken en dat we daar ook wat onwennig in zijn. Toch blijkt er animo te zijn om concrete thema's zoals de verhouding gereformeerd en evangelisch, God en het lijden, en de verzoening door te spreken - al dan niet interkerkelijk. Dat kernen van belijden nieuw verwoord worden, is bepaald een wens die opkomt.

Gaat het vervolgens om de precieze formulering hoe een ambtsdrager gebonden is aan de belijdenis, dan wordt het beeld diffuser. Instemming met de belijdenis wordt vrijwel overal gevraagd, maar discussie over de exacte vorm daarvan roept soms irritatie op. Aansluitend daarbij is er een grote mate van overeenstemming om op een ontspannen wijze vast te houden aan de leer van de kerk. De informele manier waarop wij dat doen is de kerken dierbaar, terwijl ze de kwetsbaarheid ervan ook wel erkennen. Bij alle begrip dat er is voor de zorgen van de zusterkerken, worden deze toch niet echt herkend: het is niet zo mis gelopen als de GKV dachten, we hebben met dezelfde vragen en problemen te maken en misschien zijn we beide op eigen wijze een beetje eenzijdig.

De adviezen over de vraag hoe de eenheid met de zusterkerken gediend kan worden, lopen uiteen. Maar als rode lijn is duidelijk: niet teveel *in abstracto* spreken over binding, maar zo concreet mogelijk de grote vragen bespreken en vooral ook samen dingen doen in Gods Koninkrijk. Men vindt het belangrijk om in gesprek te blijven, ook terwille van de plaatselijke contacten.

Het gesprek hierover met DKE moet nog plaatsvinden. We hebben niet de illusie dat alle zorg hiermee weggenomen wordt, maar het zal de gesprekken dienen dat er nu een weergave is van hoe wij hiermee om gaan.

In elk geval ligt op uw tafel de vraag of deze rondgang een inventarisatie zal blijven of de aanzet tot verdere stappen. Die vraag is wel belangrijk. Vergeleken bij het besluit van enkele jaren geleden om de verkennende gesprekken te beëindigen, hebben de GKV belangrijke stappen in onze richting gezet. Met het oog op een volgende synode zal er veel van afhangen of wij in staat en bereid zijn om ook betekenisvolle stappen in hun richting te zetten.

Over de Christelijke Gereformeerde Kerken

Onze LV betreurde dat de CGK een voorlopig einde hebben gemaakt aan de besprekingen, gericht op eenheid, maar noemde het bemoedigend dat de gesprekken zonder de klem van op handen zijnde eenheid toch in goede harmonie konden verlopen.

We moeten constateren, dat een en ander geen vervolg heeft gekregen. Dat ligt aan ons beiden: het is er gewoon niet van gekomen. Bij alle bezigheden die deputaten en commissie hebben, is er voor een gesprek dat geen omschreven doel heeft gewoon te weinig ruimte. We zijn dan ook niet toegekomen aan de opdracht om te onderzoeken of het mogelijk is om terzake van de toe-eigening des heils aansluiting te zoeken bij de overeenstemming die met de GKV is bereikt. Zoals in ons hoofdstuk over de plaatselijke contacten is te lezen, is het gebrek aan landelijk contact geen signaal van een verminderde toenadering op plaatselijk vlak.

De vrouw in het ambt

Het rapport over dit onderwerp is toegezonden aan beide deputaatschappen voor commentaar. Dit is geen onderwerp van gesprek geweest tussen ons en hen. Wel is duidelijk, dat het eventueel overnemen van de conclusies uit het rapport van invloed zal zijn op onze contacten. Hierbij is er wel verschil tussen de CGK die een uitspraak tegen de vrouw in het ambt hebben gedaan en de GKV, die zich hierover nog nooit uitgesproken hebben. Op de mogelijke gevolgen kunnen we hier niet vooruit lopen.

De Gereformeerde Kerken in Nederland

De beschreven onverwachte contacten met een aantal Gereformeerde Kerken stellen ons voor lastige problemen. Het kan alles inhouden tussen een heel kleine stap (toetreding van één gemeente) en een verdubbeling van ons ledenbestand.

Wat hiervan te denken? We menen daar nog niet op in te kunnen gaan omdat er geen officieel verzoek van gereformeerde zijde ligt en daarom zijn bespiegelingen prematuur.

Bedacht moet worden dat onze kerken geen procedure hebben voor een eventueel verzoek.

Indien de door ons opgestelde model-procedure voor overkomst van een kerk wordt aanvaard, geldt dat toch alleen voor overkomst van één of enkele gemeenten. We vinden de tijd niet rijp om een procedure te maken voor eventuele overkomst van een grotere groep, maar dringen er wel op aan om helderheid te verschaffen over de vraag, wie hiervoor verantwoordelijk is.

Aanbevelingen

1. We geven in overweging, een signaal af te geven dat de contacten met de GKV ons iets waard zijn en dat we hen waar mogelijk tegemoet komen.
2. We vragen ontheven te worden van de opdracht om met CGK te spreken over toe-eigening des heils in aansluiting bij de overeenkomst met GKV. Wel lijkt het ons goed om opnieuw te contact te zoeken voor overleg met genoemde kerken.
3. We horen graag het oordeel van de LV over ons gevoerde beleid inzake GKN.
4. We vernemen graag wie in de naaste toekomst verantwoordelijk zal zijn voor het onderhouden van contact, de voorbereiding van besluitvorming en de begeleiding van het hele proces, in geval er een verzoek van Gereformeerde zijde komt.